

नव जन्म जन्म

NAWA JANACHETANA NATIONAL DAILY राष्ट्रिय दैनिक

सौन्दर्य प्रतियोगिताको जगमा अभिष्ट फिल्मसम्मको यात्रा तय गरेका एकाधको मात्र करिअर सुरुद देखिएको छ । प्रायः फिल्मको असफलताले संकटको अवस्थामा छन् । सन् २०१२ की मिस इन्टरनेशनल र सन् २०१७ की वर्ल्ड मिस यूनिभर्सिटीकी विजेता शुभेच्छा खड्कालाई पनि फिल्मको श्रृंखलाबद्ध असफलताले ठूलो धक्का दिएको छ । निर्देशक गोविन्द सिंह भण्डारीले उनलाई फिल्म 'प्रेमा'मा अर्को अवसर दिए । तर, यसपटक पनि शुभेच्छा सफलता महसुस गर्नबाट बचिच भइन् ।

आजको विचार...

नेपाली...
(दुई पेजमा)

प्रा.डा. तीर्थप्रसाद मिश्र

जगजहिर कुरा हो, जात वर्षसम्म अभिनेता सौगात मल्ल र अभिनेत्री सृष्टि श्रेष्ठ प्रेम सम्बन्धमा थिए । सामाजिक सञ्जालदेखि मिडिया अन्तर्वार्तासम्म प्रेम पोखिएको हुन्थ्यो । तर, जात वर्ष दुवैले प्रेम सम्बन्धलाई पूर्णविराम लगाए । सौगात र सृष्टिबीचको सम्बन्ध टुट्नुको कारण खुलेको छैन । तर, ब्रेकअपको पीडाबाट बाहिर निस्कन सौगातले भने ध्यानको सहारा लिएका रहेछन् । हरेक सम्बन्धले मानिसको निजी र व्यावसायिक जीवनमा ठूलो असर पार्ने उनको बुझाई छ । सौगातलाई सम्बन्ध टुट्नुको पछाडि धेरै कारण हुन्छन् भन्ने लाग्छ ।

□ तर्ष २५ □ अंक १७५ □ २०८० माघ ५ गते मंगलबार 23 January 2024, Tuesday □ पृष्ठ संख्या ४ मूल्य रु ५/-

सक्षिप्त समाचार

एसईई चैत १५ गतेदेखि हुने

पाल्पा, माघ ८/ यस वर्षको माध्यमिक शिक्षा परीक्षा (एसईई) चैत १५ गते विहीबारदेखि हुने भएको छ । राष्ट्रिय परीक्षा बोर्ड परीक्षा नियन्त्रण कार्यालय कक्षा १० ले सोमबार नियमित र ग्रेडवृद्धि परीक्षाको तालिका सार्वजनिक गरेको हो ।

परीक्षा चैत २७ गतेसम्म सञ्चालन हुनेछ । परीक्षामा ४ लाख ८९ हजार परीक्षार्थीले सहभागी हुन आवेदन दिएका छन् । पहिलो दिन अनिवार्य अंग्रेजी, दोस्रो दिन नेपाली, चौथो दिन गणित र छैटौँ दिन विज्ञान विषयको परीक्षा सञ्चालन हुने कार्यालयले जनाएको छ । यसपटक एसईईमा सहभागी हुने विद्यार्थीले नयाँ पाठ्यक्रमको आधारमा पठनपाठन गरिरहेका छन् । यसै वर्षदेखि नयाँ ग्रेडिङ प्रणाली लागू हुँदैछ । जसमा सैद्धान्तिकतर्फ कम्तीमा ३५ प्रतिशत अंक नल्याउने विद्यार्थी नन्ग्रेडिङ (एनजी) मा पर्नेछन् । दुई विषयसम्म एनजी आउने विद्यार्थीले ग्रेडवृद्धि परीक्षा दिन पाउनेछन् । दुईभन्दा बढी एनजी आए अर्को वर्ष ती विषयको परीक्षा दिनुपर्नेछ ।

रामपुरका विद्यालयलाई सूचना प्रविधि तालिम

पाल्पा, माघ ८/ जिल्लाको रामपुर नगरपालिका भित्र रहेका विद्यालयहरूलाई सूचना प्रविधि सम्बन्धी ४ दिने आधारभूत तालिम दिइएको छ । रामपुर नगरपालिका शिक्षा शाखाले नगर भित्रका प्राथमिक र आधारभूत तहका विद्यालयहरूका लागि तालिम दिएको हो ।

दरैठाँटी माध्यमिक विद्यालयको सभाहलमा भएको तालिममा विद्यालयको सूचना प्रणालीलाई डिजिटल माध्यममा कसरी राख्ने र शिक्षकहरूलाई डिजिटल साक्षर बनाउन ज्ञान सिप सिकाइएको थियो । तालिमको एक औपचारिक कार्यक्रमका विच समापन गरिएको छ । समापन कार्यक्रममा बोल्दै रामपुर नगरपालिकाका नगर प्रमुख रमणबहादुर थापाले प्रविधियुक्त नगरपालिका निर्माण गर्ने अभियानमा नगरपालिका लागेको बताए । उनले विद्यालय मात्र नभई हरेक वडा कार्यालय र नगरपालिका

पाल्पामा ९ महिने बालकमा देखियो 'इस्पाइनल मस्क्युलर एट्रोफी' रोग

उपचारको लागि २७ करोड लाग्ने, परिवारले गरे सहयोगको अपिल

कृष्ण पोखरेल

पाल्पा, माघ ८/ पाल्पामा ९ महिने बालकमा 'इस्पाइनल मस्क्युलर एट्रोफी' (एसएमए) नामक रोग भेटिएको छ । तानसेन नगरपालिका-११ बाभुका महेन्द्र विष्ट र सिर्जना भट्टराई विष्टको ९ महिने छोरा सिर्जम विष्टमा यस्तो रोग भेटिएको हो ।

विश्वमै दुर्लभ मानिएको यो रोगको उपचार नेपालमा सम्भव भने छैन । यो रोगको उपचार सम्भव भएपनि उपचारका लागि करिब २७ करोड बढी लाग्ने बताइएको छ । सिर्जम जन्मिदा राधे जन्मिएका थिए । बच्चा जब ४ महिना पुरा भई ५ महिनामा लागेपछि बच्चाले असामान्य व्यवहार देखाउन थालेपछि परिवारले नेपालका अस्पतालहरूमा चेकजाँच गराएका थिए । बच्चाको दिनहुँ कम्मर भन्दा मुनिको भाग कमजोर हुँदै गएपछि विष्ट दम्पती उपचारको खोजीमा लागेका हुन । नेपालका विभिन्न अस्पतालमा चेकजाँच गर्दा बच्चाको रोग पत्ता लागेको थिएन । काठमाडौँका चिकित्सकहरूको

सरसल्लाहमा विष्ट दम्पती ९ महिने छोरा लिएर भारतको नयाँ दिल्लीको विएलके म्याक्स सेन्टर फर चाइल्ड हेल्थ केयरमा उपचार गर्न पुगेका थिए । सोही अस्पतालमा मात्र बच्चालाई एट्रोफी' रोग लागेको पत्ता लाग्यो । यो रोग लागिसकेपछि शारिका नसाहरू सुक्दै जाने, काम गर्न छोड्ने, कम्मर भन्दा मुनीको भाग विस्तारै कमजोर भई काम नगर्ने अवस्थामा पुग्ने, श्वासप्रश्वास प्रणालीमा समस्या आउने, हात खुट्टा कमजोर हुँदै

काम नगर्ने, शरीरका अंगहरूले काम निष्क्रिय हुँदै जाने र दुई वर्ष भित्र उक्त व्यक्तिको मृत्यु हुने अवस्था रहेको अहिलेसम्मको अध्ययनले देखाएको छ । नेपालमा यो रोग पत्ता लगाउने उपकरण समेत नभएको रोग पत्ता लागे पनि उपचारको लागि अमेरिकामा मात्र सम्भव भएको र उक्त रोग निवारणको लागि २.१ मिलियन डलर अर्थात् नेपाली २७ करोड सम्म खर्च लाग्ने भएकाले बच्चाका

आमाबाबुले नेपाल सरकारदेखि सबैमा सहयोगको लागि अनुरोध गरेका छन् । विष्ट दम्पतीले तानसेनमा पत्रकार सम्मेलन गरी बच्चालाई बचाईदिन नेपाल सरकारदेखि देश विदेशमा रहने सबै नागरिक, बालबालिकाको क्षेत्रमा काम गर्ने देशीविदेशी संघ संस्था, मानव अधिकारकर्मीसँग सहयोगको अपिल गरेका छन् । एक दुई करोड भएता हामी जेतने जायजेथा, भएको श्री सम्पत्ती सबै बेचबिखन गरेर

जुटाउने थियौं तर २७ करोड हामीले कुनै पनि हालतमा रकम जटाउनु सक्दैनौं त्यसैले सरकार गम्भीर भएर सोच्ने छु र हाम्रो बच्चाले पुर्नजिवन पाउने आशामा रहेको विष्ट दम्पतीले बताए ।

नेपालमा हालसम्म पाँच जना बच्चामा यो रोग भेटिएकोमा दुई जना बच्चाको उपचार हुन नसकी मृत्यु भईसकेको र एक जना सियोना श्रेष्ठले खोप पाएको कारण बाच्न सफल भएको र अन्य दुई जना बच्चामा हालै मात्र रोग पत्ता लागेको बालककी आमा सिर्जना भट्टराई विष्टले बताइन् । बच्चाको रोग पत्ता लगाउन मात्रै भण्डै ७ लाख रकम खर्च भइरहेको उनको भनाई छ । यो रोग लागेको १८ महिना भित्र जोलजेन्सा नामक अमेरिकी खोप लगाई सक्नुपर्ने हुन्छ । जतिसक्दा चाडो खोप लगायो त्यति प्रभावकारी हुने भएकाले विष्ट दम्पतीले सबैसँग हारगुहार गरेका हुन् । अध्ययन र अनुसन्धानमा निकै खर्चिलो भएकाले एक डोज खोपको मूल्य नेपाली २७ करोड पर्न गएको हो । यो खोप विश्वका ४६ देशमा मात्र लगाउन पाईने अमेरिकी कानुनी प्रावधान रहेकाले खोप उपलब्ध भएमा पनि विकसित देशमा पुगेर मात्र खोप लगाउन सकिने अवस्था रहेको छ । विष्ट दम्पतीले कृषि विकास बैक बटवल शाखाको खाता नं ०४१४८०५३६३२०१० सक्दा सहयोग गरी बच्चाको जीवन बचाउन सबैसँग अपिल गरेका छन् ।

पाल्पासहित देशका विभिन्न जिल्लामा भएका सवारी दुर्घटनामा १२ जनाको मृत्यु

पाल्पा, माघ ८/ पाल्पासहित देशका विभिन्न जिल्लामा भएका सवारी दुर्घटनामा १२ जनाको मृत्यु भएको छ । केन्द्रीय प्रहरी समाचार कक्षका अनुसार पाल्पा, रुपन्देही, दाङ, मोरङ, लमजुङ, तनहुँ, कास्की, कैलाली र धनुषा जिल्लामा भएका छुट्टाछुट्टै सवारी दुर्घटनामा १२ जनाको मृत्यु भएको हो ।

पाल्पाको रम्भा गाउँपालिका-१ पिपलडाँडामा मोटरसाइकल दुर्घटना हुँदा मोटरसाइकल चालकको मृत्यु भएको छ । आइतबार राती रम्भाको भुमरस्थित कालिगण्डकी करिडोर सडक खण्डमा पिपलडाँडाबाट हुँगीतर्फ आउँदै गरेको ग १४ प ३७५ नम्बरको मोटरसाइकल दुर्घटना हुँदा

मोटरसाइकल चालक रम्भा गाउँपालिका-१ असदीका २८ वर्षीय हेमन्त जि.टीको मृत्यु भएको हो । मोटरसाइकल सडकबाट २ सय मिटर तल कालिगण्डकी किनारमा खस्न पुग्दा उनको घटनास्थलमै

ज्यान गएको जिल्ला प्रहरी कार्यालयका प्रहरी निरीक्षक श्रीराम भट्टले जानकारी दिए । घटनाको प्रारम्भिक अनुसन्धान पश्चात शव पोष्टमार्टमको लागि रामपुर अस्पताल पठाईएको छ । यस्तै

रूपन्देहीको लुम्बिनी सांस्कृतिक नगरपालिका-३ लंकापुरस्थित सडकमा मोटरसाइकल एकआपसमा ठक्कर खाई दुर्घटना हुँदा दुवै मोटरसाइकलका चालकको मृत्यु भएको छ । लु.५८ प २७२८ नं.को मोटरसाइकल र युपि ५५ एएन १११२ नं.को मोटरसाइकल एकआपसमा ठक्कर खाई दुर्घटना हुँदा लु.५८ प २७२८ नम्बरको मोटरसाइकल चालक कपिलबस्तु शुद्धो धन गाउँपालिका-५ बस्ने ४५ वर्षीय शिव शंकर यादव र युपि ५५ एएन १११२ नम्बरको मोटरसाइकल चालक भारत सिद्धार्थनगर ग्राम ककुरवाका ३० वर्षीय जय प्रकाश गुप्ताको मृत्यु भएको केन्द्रीय प्रहरी समाचार कक्षले जनाएको छ ।

(...बाँकी अन्तिम पेजमा)

पा.वि.हु.द.नं. ०५१/०५२ पा.वि.प्र.का.द.नं. १९/०५१/०५२

सम्पादकीय

चिसोबाट बच्न सतर्कता अपनाऔं

केही दिनयता देशभरि नै अत्यधिक चिसो बढेको छ । चिसोबाट सबैभन्दा बढी प्रभावित यतिखेर तराईका जिल्लाहरू बन्न पुगेका छन् । त्यहाँ चिसोका कारण धामाधम विद्यालयहरू बन्द भएका छन् । शितलहरसँगै चिसो बढेपछि रुपन्देहीका केही स्थानीय सरकारले विद्यालय बन्द गर्ने निर्णय गरेका छन् । त्यहाँका बुटवल उपमहानगरपालिका र सैनामैना नगरपालिकाभित्रका विद्यालयहरू अहिले तीन दिनका लागि बन्द भएका छन् । जसका कारण हजारौं विद्यार्थीको पढाइ प्रभावित बन्न पुगेको छ । यद्यपी स्वास्थ्य भन्दा ठूलो केही छैन । स्थानीय सरकारले विद्यार्थीहरूको स्वास्थ्यलाई मध्यनजर गरी विद्यालय बन्द गर्ने जुन निर्णय गरेका छन् त्यो आफैमा सकारात्मक मान्नुपर्छ ।

एकातिर घाम नलाग्ने र अर्कोतिर मुटु छेड्ने कठ्याग्रिदो चिसो बढ्न थालेपछि तराईको जनजीवनसमेत थप कष्टकर बन्न पुगेको छ । तराईमा भण्डै एक हप्तादेखि नै शीतलहर चलेकाले कयौंलाई बिरामीसमेत बनाएको देख्न सकिन्छ । त्यसबाट सबैभन्दा बढी प्रभावित वृद्धवृद्धा, बालबालिका नै छन्, त्यसका साथै अशक्त, अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरूको हकमा समेत चिसो काल बनेर आएको छ । जाडोबाट बच्नको लागि आवश्यक तयारी नगर्दा जनजीवन बढी प्रभावित हुने गर्दछ । कतिपय अवस्थामा भने जाडोबाट बच्न सामान्य सावधानी नअपनाउँदा पनि जनधनको क्षति पुगेको देखिन्छ । जस्तो कि, जाडोमा बालबालिका, वृद्धवृद्धाहरूलाई साँभ-बिहान चिसो बढेको बेला न्यानो कपडा लगाइदिने, तातो र ताजा खानेकुरा खान दिने, घाम लागेपछि मात्र हिँडडुल गराउने गरेमा मात्र पनि चिसोबाट धेरै हदसम्म बच्न सकिन्छ । चिसोमा आगो ताप्ने बेलामा समेत सचेतता नअपनाउँदा यो मौसममा आगलागीका घटनासमेत बढ्ने गरेको छ । चिसो मौसममा स्वास्थ्यको विशेष ख्याल राख्नुपर्छ । चिकित्सकले अधिक चिसोबाट स्ट्रोकदेखि ज्वरो, श्वासप्रश्वास, घाँटीको समस्याले सताउने गर्दछ । यस्तो अवस्थामा खानपान र रहनसहनमा समेत उत्तिकै ध्यान दिनुपर्ने हुन्छ । भोलपदार्थ खानेकुराका साथै हरियो सागपात खाँदा चिसोमा रोगले आक्रमण गर्ने सम्भावना कम हुने भएकाले यसतर्फ सबैले ध्यान दिनुपर्दछ । यसर्थ बढ्दो चिसोबाट बच्न उच्च सतर्कता अपनाउन जरुरी छ ।

f Opinion @ Social Network f

हिम्मत यति धेरै थियो कि, समुन्द्र समेत पार गर्न सक्थे मजबुरी यति धेरै भयो कि, दुई थोपा आँसुमा डुब्न पुगे । (सुमित्रा रानाको फेसबुक स्टेटस <https://www.facebook.com/Sumitra.Rana.>)

यो स्तम्भमा सामाजिक संजालमा पोस्ट गरिएका धारणाहरू राख्नेछौं । यसका लागि हाम्रो फेसबुक पेज www.facebook.com/shitalapati मा लगान गर्न सक्नुहुनेछ ।

नवजनचेतना दैनिकको रूपमा तपाईंसामु आईरहेको छ । यो पत्रिका अठ्ठ स्तरीय आदि पठनीय बनाउनको लागि तपाईंहरूको अमूल्य सुभावाहरूको हामीलाई अत्यन्तै जरुरी छ । पाठकवृन्द तपाईंका सुभावाहरू दिई हामीलाई सहयोग गर्नुहुन हामी अनुरोध गर्दछौं ।

नवजनचेतना दैनिक भगवतीटोल तानसेन, पाल्पा

नेपाली रगत विदेशी सेवामा कहिलेसम्म

प्रा.डा. तीर्थप्रसाद मिश्र

नेपाली वास्तुकलाविद् तथा बौद्ध धर्मका पण्डितहरू उत्तर तथा दक्षिणतिर सम्मानित थिए । तर, उन्नाइसौं शताब्दीअगाडि नेपालीहरू विदेशी सेनामा भर्ना भएको अभिलेख पाइएको छैन । गोरखाको नेतृत्वमा विजय अभियान सञ्चालन गर्ने क्रममा सैनिक परिचालन अधिक मात्रामा हुँदा गोर्खालीहरू युद्धकलामा निपुण हुँदै गए । सैनिकमा हुनुपर्ने गुण नेपालकै केही विशेष वर्गमा हुँदा तिनीहरू वीर कहलिए । यिनै वीर नेपालीहरूकै बहादुरीका कारण नेपाल टिस्टादेखि सतलजसम्म पुगेको थियो । नेपाल-अंग्रेज युद्ध हुनुपूर्व नै गोर्खालीलाई आफ्नो सेनामा भर्ना गराउने कुटिल चाल चलिस्केको थियो तर आशातित सफलता पाउन सकेको थिएन । सुगौली सन्धिपश्चात् नेपाल अंग्रेज युद्धमा बहादुरी देखाएका र अंग्रेजबाट समेत प्रशंसित बलभद्र कुँवर केही नेपाली जवानका साथ पन्जाबका नरेश रणजित सिंहको सेवामा सम्मिलित हुन पुगे । प्रथम पटक ठूलो संख्यामामा नेपालीहरू विदेशी सेनामा भर्ना हुन गए । अर्को तर्फ नेपाल-अंग्रेज युद्धमा गोरखालीलाई भर्ना गर्न प्रोत्साहन गर्न थाले । पश्चिमका केही भगौडा नेपाली सैनिक अंग्रेज सेनामा भर्ना हुन थालिसकेका थिए । सुगौली सन्धि पछि त अंग्रेजी सेनामा नेपालीहरू भर्ना हुने क्रम वृद्धि हुँदै गयो । नेपालभन्दा उत्तै सेवा सुविधा बढी हुने हुँदा नेपालीहरू अंग्रेजी सेनामा भर्ना हुन चाहने नै भए । नेपाल सरकारले नेपालीहरूलाई अंग्रेजी सेनामा भर्ती हुन परोक्ष रूपमा रोकनै लगाएको थियो । अंग्रेजहरू बढीभन्दा बढी नेपालीलाई आफ्नै सैन्य बलमा समावेश गर्न चाहन्थे र यस दिशामा नेपाल सरकारकै समर्थन पनि खोजेका थिए । तर वीरसमशेरभन्दा अगाडि नेपालले अंग्रेजको चाहना पूरा गर्न कहिल्यै लागेन । बर परोक्ष रूपमा अंग्रेज फौजमा भर्ना हुन नेपालीलाई

नेपालीलाई भर्ना गर्ने डिपो नै खुले । अंग्रेजले गोर्खाली फौजलाई सिंगापुर, मलेसिया र आवश्यकता अनुसार अन्यत्र खटाउँदै गयो । भारतीय फौजमा पनि गोर्खाली जवानहरूको संख्या बढ्दै गयो । प्रथम तथा द्वितीय विश्वयुद्धमा नेपालीले देखाएको वीरताका कारण संसारका सबै मुलुक नै गोर्खालीहरूप्रति आकर्षित हुन थालेका थिए । भारत बेलायत लगायत हाल युरोप अमेरिका अस्ट्रेलियामा समेत धेरै नेपालीहरू सैन्य सेवामा छन् । बेलायत र भारतमा गोर्खालीको बेग्लै बटालियनहरू संगठित छन् । ब्रिटिस सेना भर्नाका लागि त तालिम दिने धेरै संस्थाहरू काठमाडौं, धरान, पोखरा लगायतका विभिन्न स्थानमा संस्थाका रूपमा खुलेर क्रियाशील छन् । यसै पृष्ठभूमिमा नेपालीहरू रूसी सेनामा भर्ना भई युक्रेनसँग युद्धमा होमिँदा केहीको वीरगति प्राप्त भएको समाचार छापामा आउन थालेका छन् । यी युवाहरू दलालमार्फत वा अन्य माध्यमबाट रूस पुगी सेनामा भर्ती हुन पुगेका थिए । किन नेपालीहरू रूसी सेनामा भर्ना भए त भनेर खोज्ने हो भने राम्रो आणवट भविष्य सुन्दर बनाउने योजनाकै कारण युद्धको समयमा पनि रूसी सेनामा भर्ती भएको देखिन्छ । कति नेपालीहरू रूसी सेनामा भर्ती भए ।

रूस र युक्रेन बीचको युद्धमा कति नेपालीहरूलाई खटाइयो कतिको ज्यान गयो त्यसको यकिन तथ्यांक छैन । जुन तथ्यांक बाहिर आएको छ त्यो मिथ्याक मात्र पनि हुन सक्छ । त्यसको अभिलेख न सरकारसँग छ न त सम्बन्धित देशले नै उपलब्ध गराएको छ । चीनको सेनामा भर्ना गर्न बन्देज लगाउने तर अंग्रेजी सेनामा भर्ना हुन उक्साउने सरकारी नीतिले भारतप्रति कुटनीतिको फल्को दिन्छ । नेपाली युवा विदेशी सेनामा सामेल हुने परिपाटी र यसको परिणामका विषयमा हालसम्म पनि वस्तुनिष्ठ हिसाबले समीक्षा हुन सकेको छैन । गोर्खा भर्ती बन्द गर्ने विषयमा समयसमयमा आवाज उठ्ने गरेका छन् तर ती आवाजले चर्को रूप लिन नसक्दा कुम्भकर्ण सरकारले वास्ता गरेको छैन । नेपाली रगत विदेशी सेवाको लागि खर्च हुने कार्यबाट मुलुकले के पायो, के गुमायो? विचार गरी भविष्य उन्मुख योजना वा रणनीति बनाउन जरुरी छ । एकपटक ढोका खोलेपछि बन्द गर्न निश्चय नै कठिन हुन्छ तर पनि मुलुकलाई परेको र पर्ने दीर्घकालीन असरलाई दृष्टिगत गरी यस विषयमा गम्भीर भइहाल्नु पर्नेछ । तर, संयुक्त राष्ट्र संघको आह्वानमा नेपाली फौज पठाउने कार्यलाई यस विषयसँग गास्न मिल्दैन । आफ्नै स्वार्थ र सन्दर्भमा रूमलिका राजनीतिज्ञ, बुद्धिजीवी, पत्रकार, समाजसेवी तथा नागरिक समाजको ध्यान यता कहिले पुगला? बाढी आएको बेला माझीको सल्लाहमै समय लाग्दा के हुने हो ? वर्तमानमा स्वार्थको घेराबाट बाहिर आई सबै राजनीतिक पार्टीको सहमतिमा साभ्ना मुद्दा पहिचान गरी सोको समाधानतर्फ लागेमा सबै मठाधीशहरूलाई पाप पखाल्न सहज हुने थियो कि ? जो जससँग सम्बन्धित छ । अस्तु ।

रूस र युक्रेन बीचको युद्धमा कति नेपालीहरूलाई खटाइयो कतिको ज्यान गयो त्यसको यकिन तथ्यांक छैन । जुन तथ्यांक बाहिर आएको छ त्यो मिथ्याक मात्र पनि हुन सक्छ । त्यसको अभिलेख न सरकारसँग छ न त सम्बन्धित देशले नै उपलब्ध गराएको छ । चीनको सेनामा भर्ना गर्न बन्देज लगाउने तर अंग्रेजी सेनामा भर्ना हुन उक्साउने सरकारी नीतिले भारतप्रति कुटनीतिको फल्को दिन्छ । नेपाली युवा विदेशी सेनामा सामेल हुने परिपाटी र यसको परिणामका विषयमा हालसम्म पनि वस्तुनिष्ठ हिसाबले समीक्षा हुन सकेको छैन । गोर्खा भर्ती बन्द गर्ने विषयमा समयसमयमा आवाज उठ्ने गरेका छन् तर ती आवाजले चर्को रूप लिन नसक्दा कुम्भकर्ण सरकारले वास्ता गरेको छैन । नेपाली रगत विदेशी सेवाको लागि खर्च हुने कार्यबाट मुलुकले के पायो, के गुमायो? विचार गरी भविष्य उन्मुख योजना वा रणनीति बनाउन जरुरी छ । एकपटक ढोका खोलेपछि बन्द गर्न निश्चय नै कठिन हुन्छ तर पनि मुलुकलाई परेको र पर्ने दीर्घकालीन असरलाई दृष्टिगत गरी यस विषयमा गम्भीर भइहाल्नु पर्नेछ । तर, संयुक्त राष्ट्र संघको आह्वानमा नेपाली फौज पठाउने कार्यलाई यस विषयसँग गास्न मिल्दैन । आफ्नै स्वार्थ र सन्दर्भमा रूमलिका राजनीतिज्ञ, बुद्धिजीवी, पत्रकार, समाजसेवी तथा नागरिक समाजको ध्यान यता कहिले पुगला? बाढी आएको बेला माझीको सल्लाहमै समय लाग्दा के हुने हो ? वर्तमानमा स्वार्थको घेराबाट बाहिर आई सबै राजनीतिक पार्टीको सहमतिमा साभ्ना मुद्दा पहिचान गरी सोको समाधानतर्फ लागेमा सबै मठाधीशहरूलाई पाप पखाल्न सहज हुने थियो कि ? जो जससँग सम्बन्धित छ । अस्तु ।

-डिप्टी नेपाल डटकम

Table with 2 columns: Location and Contact Information. Includes entries for Pradhani, Bhat, and other offices.

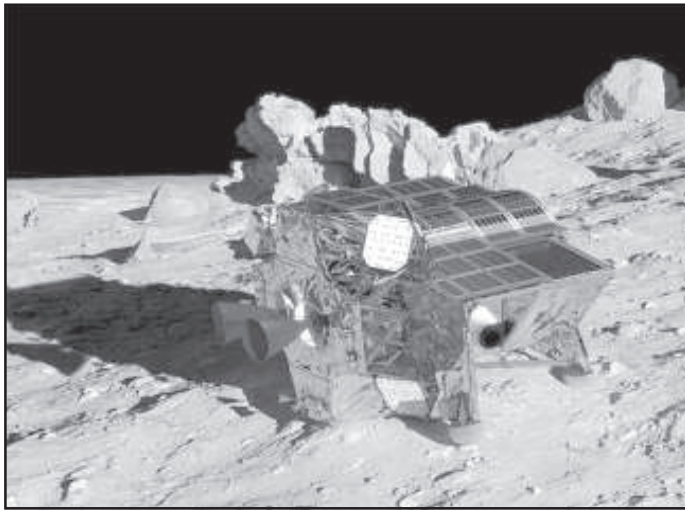
Table with 2 columns: Location and Contact Information. Includes entries for various regional offices like Kathmandu, Pokhara, etc.

Table with 2 columns: Location and Contact Information. Includes entries for various regional offices like Kathmandu, Pokhara, etc.

गन्तव्य प्रविधि

जापान बन्थो चन्द्रमामा पुग्ने पाँचौं देश

जापानको स्लिम मून मिसनको यान सफलतापूर्वक चन्द्रमाको सतहमा अवतरण गरेको छ । योसँगै जापान आफ्नो यानलाई चन्द्रमाको सतहमा सफ्ट ल्याण्डिङ गराउन सफल विश्वको पाँचौं देश बनेको छ । यसअघि अमेरिका, रूस, चीन र भारतले यसमा सफलता प्राप्त गरिसकेका छन् । जापानको Smart Lander for Investigating Moon चन्द्रमाको सतहमा अवतरण गरेको हो । जापानी अन्तरिक्ष एजेन्सी जाक्साका अनुसार अवतरणका लागि उसले ६ सय गुणा ४ हजार किलोमिटरको क्षेत्र खोजी गरेको थियो र यान सोही निर्धारित इलाकामा सटिक ढंगले अवतरण गरेको छ ।

एजेन्सीले मिलेर बनाएका हुन् ।

पाँच महिनापछि चन्द्रमामा पुग्यो स्लिम

जापानले गत ०६ सेप्टेम्बर २०२३ को क्षेत्रमा रहेको छ । निर्धारित अवतरण स्थलको १०० मिटरको दायरामा यान अवतरण गराउने जाक्साको योजना थियो र त्यसमा अन्तरिक्ष एजेन्सी सफल भएको छ । उक्त अवतरण स्थलको नाम शियोली क्रेटर हो । यसलाई चन्द्रमामा रहेको सबैभन्दा अँध्यारो धब्बा भनिन्छ । एउटा अर्को सम्भावित अवतरणस्थल मेयर नेक्टारिस पनि हो । जसलाई चन्द्रमाको समुद्र पनि भनिन्छ । स्लिममा AdAdvanced Optical and Image Processing Technology रहेको छ । साथै यसमा एक्सरे इमेजिग एण्ड स्पेक्ट्रोस्कोपी मिसन (XRISM) पनि चन्द्रमामा पठाइएको छ । यसले चन्द्रमाको चारैतर्फ परिक्रमा गरी चन्द्रमामा बहने प्लाज्मा वायुको जाँच गर्नेछ ताकि ब्रह्माण्डमा तारा तथा आकाश गंगाहरूको उत्पत्तिका बारेमा पत्ता लगाउन सकियोस् । यसलाई जापान, नासा तथा युरोपेली स्पेस

सतहमा रहेका ओलिभिन चट्टानको जाँच गर्नेछ ताकि चन्द्रमाको उत्पत्तिको बारेमा पत्ता लाग्न सकोस् । यद्यपि यो मिसनमा कुनै रोबर भने समावेश गरिएको छ । यसअघि जापानले यो चन्द्र मिसनको प्रक्षेपण मिति २ महिनापछि सारेको थियो । किनकि उसले मिडियम लिट एचथ्री रकेटको असफलताको परिक्षण गरिरहेको थियो ।

अब जापानले यही वर्ष हाकुतो-२ र सन् २०२५ मा हाकुतो तीन मिसन पठाउनेछ । यी ल्याण्डर र अर्बिटर मिसनको रूपमा हुनेछन् । जापानले गतवर्ष पनि चन्द्रमामा यान पठाएको थियो । तर ऊ अवतरणमा सफल भएन । उक्त ओमोतेनाशी यान सम्पर्कविहीन भएको थियो जुन गतवर्ष नोभेम्बरमा अवतरण हुनुपर्ने थियो । त्यसपछि गत अप्रिलमा हाकुतो आर मिसन ल्याण्डरलाई चन्द्रमामा पठाइएको थियो, जुन चन्द्रमामै पुगेर दुर्घटनाग्रस्त भयो । त्यसअघि सन् २०२२ को अक्टोबरमा एप्सिलन रकेट चाहीं प्रक्षेपणकै समयमा विस्फोट भएको थियो ।

-अनलाइन खबर डटकम

अब साँस फेरेको भरमा खुल्ने छ मोबाइल

भारतीय वैज्ञानिकहरूको एउटा समूहले एउटा ठूलो दाबी गरेका छन् कि अब आफ्नो मोबाइल वा ग्याजेट श्वास फेरेको भरमा नै खोल्न र बन्द गर्न सकिनेछ । भारतीय समाचार संस्था एनडिटीभीका अनुसार सास फेर्ने क्रममा हावाको हलचल प्रक्रिया (टर्ब्युलन्स)ले बायोमेट्रिक प्रमाणीकरण विधिको रूपमा काम गर्न सक्ने उपाय पत्ता लागेको छ । यसको मतलब स्मार्टफोन र अन्य उपकरणहरू सास फेरेको भरमा अनलक गर्न सकिन्छ । यसको सबैभन्दा ठूलो फाइदा वा बेफाइदा जे भने मृत व्यक्तिको व्यक्तिगत ग्याजेट अनलक हुने छैन । चेन्नईको इन्डियन इन्स्टिच्युट अफ टेक्नोलोजीका महेश पञ्चगुला र उनको टोलीले आफ्नो प्रयोगबाट यो जानकारी संकलन गरेको हो ।

टोलीले हावाको दबाव सेन्सरबाट रेकर्ड गरिएको सास फेर्ने डेटाको साथ प्रयोग गर्नु । प्रारम्भमा वैज्ञानिकहरूको उद्देश्य एआई मोडेलको विकास गर्नु थियो, जसले श्वासप्रश्वास सम्बन्धी रोगहरू भएका बिरामीहरूलाई पहिचान गर्न सक्छ । एनडीटीभीको रिपोर्टका अनुसार श्वासप्रश्वासको तथ्यांकले वैज्ञानिकहरूले सोचेभन्दा बढी जानकारी दिएको छ । अन्वेषकहरूले पत्ता लगाए कि एक पटक एआई मोडेलले कुनै व्यक्तिको श्वासप्रश्वास डेटाको विश्लेषण गरेपछि यसले व्यक्तिले नयाँ सास फेरेको छ वा छैन भनेर ९७ प्रतिशत सटीकताका साथ प्रमाणित गर्न सक्छ । अन्वेषकहरूले

यो उत्साहजनक छ । हाल, बायोमेट्रिक प्रमाणीकरणका लागि धेरै प्रकारका प्रविधिहरू प्रयोग गरिन्छ तर बायोमेट्रिक्सको लागि उपायहरू प्रयोग गर्नु पूर्ण रूपमा नयाँ हुनेछ । धेरै फिल्महरूमा हामीले देखेका छौं कि मृत व्यक्तिको स्मार्टफोन र अन्य ग्याजेटहरू अनलक हुन्छन् । ग्याजेटहरू सास फेर्दै अनलक हुन थाल्छन्, त्यसैले मृत्यु पछि कसैको यन्त्र अनलक हुने छैन ।

-हिरी नेपाल डटकम

कसरी हुन्छ जलवायु परिवर्तन ?

बोमेन्द्र भण्डारी

कुनै स्थान विशेषको मौसममा दीर्घकालीन रूपमा परिवर्तन हुनुलाई नै जलवायु परिवर्तन भनिन्छ । तापमान, दबाव, आर्द्रता- यी तीन कुराको परिवर्तनले नै हाम्रो मौसममा ठूलो हलचल आउँछ । जलवायु परिवर्तन दुई कारणबाट हुन्छ, १) प्राकृतिक कारण, २) मानवीय कारण । वर्तमान समयमा मानव गतिविधिका कारण जलवायु परिवर्तन तीव्र रूपमा बढेको छ । नेपाल जलवायु परिवर्तनको उच्च जोखिममा छ । जलवायु परिवर्तनका कारण नेपालमा द्रुत गतिले हिउँ पग्लने र मनसुनको समयमा पहाडी भेगमा मुसलधारे वर्षाका कारण उत्पन्न हुने जलवायु जोखिम बढेका छन् । अनावृष्टि, अल्पवृष्टि र अतिवृष्टिका कारण विभिन्न समस्या उत्पन्न भएका छन् । यसको प्रत्यक्ष असर कृषि उत्पादनमा परेको छ । यसो हुँदा निकट भविष्यमा हाम्रो अर्थतन्त्रमा ठूलो असर पर्ने देखिन्छ ।

हिमालहरू पानीका स्रोत वा भण्डार हुन् । जलवायु परिवर्तनका कारण यी पिल्लै गर्दा समुद्रमा पानीको सतह बढ्दै छ । हाम्रा हिमताल फुट्ने क्रम बढिरहेको छ । पर्यटकलाई लोभ्याउने हाम्रा हिमतालहरू आज कालो चट्टानमा परिणत हुँदै गर्दा देशको अर्थतन्त्रमा चौतर्फी असर देखिएको छ । यसले पर्यटन र जलविद्युत् क्षेत्रमा असर गर्नुका साथै बाढी-पहिरोजस्ता समस्या बढेको छ । जलवायु परिवर्तनकै कारण, अर्कोतिर जाडो महिनामा पनि मलेरिया र डेंगुजस्ता रोग देखापरेका छन् । चैत-वैशाखमा भीरपाखामा फुल्ने फूल अचेल माघ-फागुनमा फुल्न थालेका छन् । ऋतु अनुसारका फल र अन्न पनि समय अघि-पछि हुन थालेका छन् । जलवायु परिवर्तनका केही कारण छन् । सर्वप्रथम प्राकृतिक कारणको चर्चा गरौं ।

मानवीय कारण

वायुमण्डललाई प्रदूषित गर्ने र जलवायु परिवर्तन गर्ने कार्य कार्बन डाइअक्साइडले गरिरहेको छ । २१औं र २०औं शताब्दीमा वायुमण्डलको कार्बन डाइअक्साइडको स्तर पहिलेभन्दा ४० प्रतिशतले बढेको छ । यो सबै शक्ति राष्ट्रहरूको औद्योगिकीकरणका कारण भएको हो । उद्योग कलकारखानाबाट भारी मात्रामा कार्बन डाइअक्साइड निस्कन्छ । वनले वायुमण्डलबाट कार्बन डाइअक्साइड शोषित गर्छ र आफैमा भण्डारण गर्छ । तर जनसंख्या बढेर वनविनाश भइरहेको कार्बन शोषित हुन पाइरहेको छैन । त्यसैले कार्बनलाई अवशोषित गर्न रूखहरू रोप्नुपर्नेछ । अर्कोतिर डढेलोले पनि कार्बन उत्सर्जन गर्छ, यसमा पनि कमी ल्याउनुका साथै पर्नेछ । जसमध्ये सीओ-२, सीएटु, एच-२-ओ आदि ग्यासले सूर्यको प्रकाश पृथ्वीमा आउनबाट रोक्छ, जसका कारण आउनबाट रोक्छ, जसका कारण जलवायुमा परिवर्तन आउँछ ।

मिलनकोविच साइकल :

पृथ्वीको घुम्ने कक्ष र भूकावले गर्दा सूर्यको ताप पृथ्वीमा कहिले धेरै कहिले थोरै हुने गर्छ । जसले प्रत्यक्ष रूपमा जलवायुमा परिवर्तन आउँछ । यसको खोज मिलिटन मिलानकोविचले गरेकाले यसलाई मिलनकोविच इफेक्ट भनिएको हो ।

महाद्वीपमा आउने परिवर्तन :

पृथ्वीभित्र रहेका टेक्टोनिक प्लेटहरू बिस्तारै सर्ने गर्छन् । यस क्रममा यिनले माथिल्लो सतहलाई पनि यताउता सार्ने वा अक्षांशहरूमा लैजाने गर्छन् । यस परिवर्तनले हावा र महासागरको पानीको ढाँचा र महाद्वीपहरूको मौसमलाई असर गर्छ ।

टेक्टोनिक प्लेटकै कारण

पहाड, समथल भाग र अग्ला चुचुरा बन्ने गर्छन् । जसका कारण फरक फरक स्थानमा भिन्न जलवायु हुन जान्छ ।

कुरालाई राम्ररी बुझेर त्यसको कम प्रयोग र त्यसको विकल्पमा अन्य आविष्कारमा आजको विज्ञान लाग्नुपर्छ । हामीले हाम्रो छोटोहस्त जलवायु अनुकूल बनाउनुपर्छ, जसले हामीलाई पैसा र ऊर्जा बचत गर्न मद्दत गरोस् । ग्लोबल वार्मिङको मुख्य कारण प्लास्टिक पनि हो । यसलाई पुनः प्रयोग गर्न वर्षौं लाग्छ । प्रत्येक नागरिकको दायित्व र उसले गर्न सक्ने एउटा महत्त्वपूर्ण योगदान भनेको प्लास्टिकको प्रयोगलाई कमी गर्नु हो । रूखहरूले कार्बन डाइअक्साइडलाई सोसेर राख्ने हुनाले वन फँडानीलाई रोकेर वातावरणलाई हरियाली बनाउन वृक्षरोपणलाई प्रोत्साहन गर्नुपर्छ । यस्तै, औद्योगिकीकरणमा पनि केही नियम हुनुपर्छ । बिरुवा र प्रजातिहरूलाई असर गर्ने हरित क्षेत्रमा उद्योगहरू निर्माण गर्न निषेध गर्नुपर्छ । कार्बन पृथकीकरणमा ध्यान दिन सकिन्छ । उद्योग वा कलकारखाना आदिबाट उत्पादित कार्बन डाइअक्साइडलाई अलग तरिकाबाट एक स्थानमा भण्डारण गर्ने, वायुमण्डलमा मिसिँदै जान नदिने हो भने वायुमण्डलमा हरितगृह ग्यासको भोलुम कम हुन्छ, यसरी ग्लोबल वार्मिङ कम गर्न सकिन्छ ।

कुनै पनि हरितगृह ग्यास उत्सर्जनमा कमी गर्ने एक प्रक्रिया हो, कार्बन अफसेट । यो उपायबाट पनि जलवायु परिवर्तनमा पर्ने असर कम गर्न सकिन्छ । यसरी नै कार्बन कुण्डहरूको निर्माण गर्न सक्छौं, जसले सजिलै कार्बन डाइअक्साइडलाई शोषण गर्छ । जस्तै : वन, जमिन, समुद्र आदि क्षेत्र धेरै बढाउन सक्छौं । अर्को उपाय हो, हामीले प्रयोग गर्ने मोटर गाडीहरूले उत्सर्जन गर्ने कार्बनमा नियमन र टयाक्स व्यवस्था । यसको साथै विद्युतीय यातायातको प्रयोगमा प्रोत्साहित गर्न सकिन्छ, जुन वातावरणमैत्री हुन्छ ।

-रातोपाटी डटकम

